

3. Абызов А.М. Право на иск и исковая давность. Построение правового государства: вопросы теории и практики. Ярославль, 1990. С. 73–75.

ПРОБЛЕМИ ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НА СТАДІЇ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Дідескул Д. Л.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Навчально-наукового інституту права

Університету державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Київська область, Україна

Науковий керівник: Дяченко С. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Навчально-наукового інституту права

Університету державної фіскальної служби України

м. Ірпінь, Київська область, Україна

Кожна правова держава характеризується не лише попередженням порушень законодавства, прав і свобод людини, створенням гарантій та відновлення цих прав. Як гарантії забезпечення захисту прав та свобод громадян України в процесі цивільного судочинства виступають правові норми забезпечення апеляційного оскарження рішень суду першої інстанції. Відповідно до Цивільного процесуального кодексу України апеляційна скарга має бути налічувати такі компоненти: в чому полягає незаконність і необґрунтованість рішення чи ухвали; неповнота та неправильність встановлення обставин, які мають значення для справи; неправильність визначення відповідно до встановлених судом обставин правовідносин; нові обставини проти доказів, використаних судом першої інстанції, тощо.

У системі засобів доказування судова експертиза відіграє одну з найважливіших ролей. Це пов'язано з тим, що висновок експерта є одним із джерел доказів під час розгляду цивільної справи і саме цей висновок може суттєво допомогти з'ясувати обставини справи та фактичні дані. Тому розглянемо проблеми призначення та проведення судової експертизи.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки,

техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1].

Про призначення експертизи суд постановляє ухвалу, в якій зазначає підстави проведення експертизи, питання, з яких експерт має надати суду висновок, особу, якій доручено проведення експертизи, перелік матеріалів, що надаються для дослідження, та інші дані, які мають значення для проведення експертизи. Якщо суд доручає проведення експертизи кільком експертам чи експертним установам, суд в ухвалі призначає провідного експерта або експертну установу [2].

Висновок експерта оголошується в судовому засіданні. Для роз'яснення і доповнення висновку експерту можуть бути поставлені питання. Першою ставить питання експертові особа, за заявою якої призначено експертизу, та її представник, а потім інші особи, які беруть участь у справі. Якщо експертизу призначено за клопотанням обох сторін, першим ставить питання експертові позивач і його представник.

Проблеми, що пов'язані з призначенням та проведенням судової експертизи на стадії апеляційного провадження можна розглянути в таких трьох аспектах:

– По-перше, під час розгляду справи у суді першої інстанції судова експертиза не проводилася, а вже при розгляді справи на стадії апеляційного розгляду з'явилася така потреба, оскільки з'ясувати обставини можна лише за допомогою спеціальних знань, тобто при призначенні та проведенні судової експертизи.

– По-друге, експертиза може призначатися апеляційним судом у зв'язку з неповнотою або неясністю висновку експерта, що виконувалася під час розгляду справи судом першої інстанції. В даному випадку вбачаються підстави для призначення експертизи додатково, яку здійснюватиме той самий експерт або інший.

– По-третє, призначення експертизи судом апеляційної інстанції може бути викликане тим, що експерти під час розгляду справи першою інстанцією надали необґрунтований висновок або такий, що якимось чином суперечить іншим матеріалам у справі. В такому випадку судом призначається повторна експертиза, що покладається на іншого експерта.

Норма, відповідно до якої призначення експертизи судом є обов'язковим у разі заявлення клопотання про призначення експертизи обома сторонами. Призначення експертизи судом є обов'язковим також за клопотанням хоча б однієї із сторін, якщо у справі необхідно встановити:

- 1) характер і ступінь ушкодження здоров'я;
- 2) психічний стан особи;

3) вік особи, якщо про це немає відповідних документів і неможливо їх одержати [2].

Проте факт призначення експертизи ще не свідчить про те, що вона буде проведеною. Відповідно до ст. 15 Закону України «Про судову експертизу» витрати на проведення судової експертизи науково-дослідними установами Міністерства юстиції України у цивільних справах відшкодовуються у порядку, який передбачено чинним законодавством. Оплата експертизи відбувається за рахунок сторони, що подала клопотання. Якщо експертиза призначена за клопотанням обох сторін або з ініціативи суду, оплата відбувається обома сторонами. У разі несплати вартості експертизи суд скасовує ухвалу про її призначення і розгляд справи продовжується на підставі відомих доказів. Це є однією з причин не проведення експертиз як на стадії провадження справи судами першої інстанції, так і на стадії апеляційного провадження. За результатами аналізу статистичної звітності саме несплата сторонами вартості робіт з проведення експертизи стала причиною відмови у виконанні досліджень.

Основною причиною неможливості виконання судових експертиз на стадії апеляційного провадження є саме неналежним чином підготовлені матеріали для їх проведення, що пов'язано з необхідністю удосконалення правової регламентації інституту судової експертизи в цивільному процесі. Зокрема, це більше стосується необхідності чіткого визначення процедури отримання зразків, правового статусу спеціаліста у цивільному процесі, підстав для призначення додаткової та повторної експертизи.

Література:

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 № 4038-ХІІ: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 23.11.2021)

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#n9165> (дата звернення: 23.11.2021)